

Sygn. akt I ACa 761/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Joanna Kurpierz (spr.)
Sędziowie :	SA Lucyna Świdarska-Pilis SO del. Tomasz Tatarczyk
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 21 grudnia 2017 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Agencji (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w D.

przeciwko E. T. (1)

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 16 lutego 2017 r., sygn. akt I C 296/16

prostując w dwunastym wersie od góry sentencji zaskarżonego wyroku datę ugody sądowej na: „29 października 2010 r.”

1) oddala apelację;

2) zasądza od pozwanej na rzecz powódki 4 050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Tomasz Tatarczyk	SSA Joanna Kurpierz	SSA Lucyna Świdarska-Pilis
---------------------------	---------------------	----------------------------

Sygn. akt I ACa 761/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 lutego 2017r., wydanym w sprawie o sygn. akt I C 296/16, Sąd Okręgowy w Częstochowie uznał za bezskuteczną w stosunku do powódki Agencji (...) Sp. z o.o. w D. umowę darowizny zawartą 3 września 2012r. w Z. przed notariuszem E. S. repertorium A numer (...), na mocy której pozwana E. T. (1) nabyła własność nieruchomości położonej w miejscowości S., Gmina K., oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), o powierzchni 0.1318 ha, zabudowanej budynkiem mieszkalnym nr (...) o powierzchni 210 m⁽²⁾, dla której Sąd Rejonowy w M. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) w części obejmującej 1/2 udziału w tej nieruchomości, w celu zaspokojenia wierzytelności powódki należnej od dłużnika T. T. (1) stwierdzonej prawomocnym tytułem wykonawczym – ugodą sądową zawartą przed Sądem Okręgowym w O. w dniu 29 października 2010r., sygn. akt VI GC 75/10 z klauzulą wykonalności nadaną na rzecz powódki postanowieniem Sądu Okręgowego w O. w dniu 3 sierpnia 2015r., sygn. akt GCo 30/15 do wysokości 110.398,73 zł wraz z należnymi ustawowymi odsetkami za opóźnienie (punkt 1) oraz zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 12.720 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt 2).

Sąd I instancji ustalił, że w dniu 4 kwietnia 2007r. T. T. (2) umową notarialną darował rodzicom T. i E. małżonkom T.:

- sporną zabudowaną nieruchomość oznaczoną numerem ewidencyjnym (...) o powierzchni 0.1318 ha, położoną w S., gmina K. powiat (...) województwo (...), dla której Sąd Rejonowy w M. prowadził księgę wieczystą nr (...) obciążoną hipotekami zwykłymi 90.000 zł, 25.000 zł, kaucyjną w wysokości 12.500 zł oraz przymusową w kwocie 38.487,93 zł;

- samodzielny lokal mieszkalny nr (...) składający się z dwóch pokoi, kuchni, przedpokoju, łazienki z WC i piwnicy o powierzchni użytkowej 63,50 m² usytuowany w budynku wielomieszkaniowym numer (...), dla którego Sąd Rejonowy w M. prowadził księgę wieczystą nr (...), w której wpisano ostrzeżenie o toczącym się postępowaniu egzekucyjnym, a która zawierała także wpisy hipotek zwykłej 30.400 zł, kaucyjnej 12.500 zł oraz przymusowej 10.185,89 zł;

- samodzielny lokal stanowiący pomieszczenie garażowe nr (...) o powierzchni 16,80 m², dla którego Sąd Rejonowy w M. prowadził księgę wieczystą nr (...), w której wpisano ostrzeżenie o toczącym się postępowaniu egzekucyjnym, a która zawierała także wpis hipoteki przymusowej 3.510 zł.

Umowa darowizny m.in. spornej nieruchomości została dokonana w czasie, gdy firma (...) miała problemy finansowe. Z kolei działalność gospodarcza prowadzona przez T. T. (1), w tym czasie nie wykazywała problemów finansowych. W firmie (...) problemy finansowe w rozpoczęły się w 2009r. Zarówno T. T. (2), jak i E. T. (1) wiedzieli o problemach finansowych T. T. (1), który miał około 67 postępowań egzekucyjnych. T. i T. T. (1) rozmawiali ze sobą o swoich działalnościach gospodarczych. T. T. (2) częściowo swoją działalność gospodarczą prowadził na nieruchomości ojca, był świadkiem interwencji wierzycieli ojca oraz czynności podejmowanych przez komorników sądowych.

W dniu 30 czerwca 2009r. (...) Sp. z o.o. w K. w ramach inwestycji „(...)” zawarła z T. T. (1) umowę wykonania konstrukcji nośnej dachu. Roboty zostały wykonane. T. T. (1) nie uregulował należności. W dniu 29 października 2010r. (...) Sp. z o.o. w K. i T. T. (1) zawarli ugodę sądową w sprawie o sygn. akt VI GC 75/10 Sądu Okręgowego w O., w ramach której T. T. (1) zobowiązał się zapłacić na rzecz (...) Sp. z o.o. w K. kwotę 134.551,36 zł oraz kwotę 3.364 zł w terminie do 31 stycznia 2011r. Zobowiązania nie wykonał. W roku 2011 T. T. (1) posiadał już zadłużenie na około 500.000 zł.

W dniu 22 marca 2011r. T. T. (1) i E. T. (2) zawarli umowę częściowego podziału majątku wspólnego. Na podstawie tej umowy sporna nieruchomość stała się wyłączną własnością E. T. (2). Z kolei w dniu 23 lipca 2012r. E. T. (2) darowała sporną nieruchomość synowi T. T. (2), który następnie w dniu 3 września 2012r. darował ją swojej żonie E. T. (1).

Toczące się w sprawie o sygn. akt Km 1180/12 Komornika przy Sądzie Rejonowym w M. A. K. postępowanie egzekucyjne z wniosku pierwotnego wierzyciela zakończyło się umorzeniem z powodu bezskuteczności egzekucji. W dniu 19 grudnia 2012r. (...) Sp. z o.o. w K. przelała wierzytelność przysługującą jej w stosunku do T. T. (1), a wynikającą z ugody zawartej w sprawie o sygn. akt VI GC 75/10 Sądu Okręgowego w O.. Wszczęte postępowanie egzekucyjne z wniosku nowego wierzyciela - Agencji (...) Sp. z o.o. w D. - przeciwko T. T. (1) w sprawie Km 726/16 prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Bytomiu D. W. zakończyło się w dniu 25 kwietnia 2016r. umorzeniem

z powodu bezskutecznej egzekucji. Obecnie dłużnik T. T. (1) nie posiada majątku. Jest dłużnikiem i wierzycielem różnych podmiotów.

Sąd Okręgowy zważył, że podstawę prawną powództwa stanowi art. 527 § 1-3 k.c.

Odnosząc się do zarzut pozwanej dotyczącego uchylenia się od odpowiedzialności w trybie art. 533 k.c. w związku z wiedzą pozwanej na temat mienia i wierzytelności przysługujących dłużnikowi T. T. (1) umożliwiającą spłatę zobowiązania dłużnika w stosunku do powódki Sąd Okręgowy wskazał, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy jednoznacznie wykazuje, iż T. T. (1) nie posiada majątku, z którego powódka realnie mogłaby zaspokoić roszczenie. Przesłanka z art. 533 k.c. nie jest spełniona w sytuacji, gdy dłużnik posiada wierzytelności w stosunku do innych podmiotów, lecz wierzytelności te nie mogą być wyegzekwowane. Tak jest w przypadku wierzytelności T. T. (1) w stosunku do (...) Sp. z o.o. w S., która to spółka posiada zadłużenie w stosunku do innych podmiotów na kwotę ok. 3.800.000 zł i przeciwko której prowadzonych jest ponad 50 postępowań egzekucyjnych. W art. 533 k.c. chodzi zaś o wskazanie jedynie takiego mienia dłużnika, co do którego można - z najwyższym stopniem prawdopodobieństwa graniczącym z pewnością - przyjąć, iż pozwoli na zaspokojenie wierzyciela. Nie chodzi więc o samą możliwość prowadzenia egzekucji z przysługujących dłużnikowi wierzytelności, której rezultat może okazać się w praktyce wątpliwy, lecz o uzyskanie przez wierzyciela realnego zaspokojenia. Za taką oceną przemawia przede wszystkim wzgląd na określone alternatywnie przesłanki, których spełnienie prowadzi do zwolnienia osoby trzeciej od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela. Są nimi - zaspokojenie wierzyciela oraz wskazanie mienia wystarczającego do zaspokojenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 31 maja 2016r., sygn. akt I ACa 1706/15). W niniejszym sporze pozwana nie wskazała natomiast żadnego majątku, czy też wierzytelności, z której powódka mógłby zaspokoić swoje roszczenia. Ponadto stanowisko i zeznania pozwanej są sprzeczne z zeznaniami świadka T. T. (1). Świadek po pierwsze twierdzi, że nie czuje się dłużnikiem powódki i jego zobowiązanie zostało rozliczone, a ponadto przyznaje, że nie ma majątku – aktywów, z których mógłby skorzystać. Zeznania dotyczące braku istnienia zobowiązania nie są wiarygodne. Dłużnik nigdy nie wystąpił o pozbawienie tytułu wykonawczego – ugody sądowej – wykonalności z uwagi na spełnienie świadczenia. Ocena zeznań tego świadka uprawnia do przyjęcia, że z uwagi na wielość toczących się przeciwko T. T. (1) postępowań egzekucyjnych, na które sam wskazuje, nie posiada on wiedzy o swoich zobowiązaniach i ich wysokości. Świadek przyznał bowiem, że nie wie, ile obecnie toczy się postępowań egzekucyjnych. Uzasadniony wydaje się więc wniosek, iż świadek stracił zainteresowanie swoimi długami. Nie budzi jednak wątpliwości fakt, iż sytuacja majątkowa i finansowa dłużnika jest bardzo zła i wbrew twierdzeniu pozwanej uniemożliwia skuteczne zaspokojenie roszczenia powódki.

W ocenie Sądu I instancji nie zasługiwał na uwzględnienie również drugi zarzut pozwanej, zgodnie z którym nie jest prawdą to, by na skutek darowizny z września 2012r. dłużnik stał się niewypłacalny. T. T. (1) zeznał, że problemy jego firmy rozpoczęły się w 2009r., w roku 2011 jego zadłużenie dochodziło do kwoty 500.000 zł. Zeznania były proste i logiczne, a ponadto potwierdzały je dokumenty - w szczególności ugoda sądowa z dnia 29 października 2009r. (powinno być 2010r.). Nie jest okolicznością egzoneracyjną w niniejszym sporze posiadanie przez dłużnika majątku w dacie darowizny w 2012r., z którego nie zaspokoił się wierzyciel. Dług pieniężny jest długiem oddawczym i to dłużnik powinien zabiegać o wywiązanie się ze zobowiązania, a nie przez swoje zaniechanie i unikanie spełnienia świadczenia zmuszać wierzyciela do poszukiwania jego majątku. Ponadto zgromadzony materiał dowodowy i wnioski pozwanej nie dokumentują, by dłużnik wskazywał powódce swój majątek, z którego mogłoby nastąpić zaspokojenie roszczenia. Faktem jest natomiast, że do takiego zaspokojenia nie doszło. Wysoce wątpliwe jest, by w sytuacji posiadania w 2011r. zadłużenia w wysokości około 500.000 zł i przyznania przez dłużnika, że prowadzone były wobec niego liczne – 67 – postępowania egzekucyjne, umowa darowizny dokonana w dniu 3 września 2012r. nie uszczupliła majątku dłużnika i nie uczyniła go niewypłacalnym w stopniu wyższym. Z całą pewnością zarówno majątek dłużnika z chwili darowizny z 2012r., jak i z chwili orzekania nie doprowadził do zaspokojenia wierzytelności powódki. Potwierdzają to również zakończone umorzeniem z uwagi na bezskuteczność egzekucji postępowania egzekucyjne prowadzone przeciwko T. T. (1) z wniosku pierwotnego, jak i obecnego wierzyciela.

Dalej Sąd Okręgowy stwierdził, że nie zostały sprecyzowane w konkretny zarzut rozważania dotyczące wyjaśnienia przyczyn przekazania w 2007r. przez T. T. (2) na rzecz T. i E. małżonków T. spornej nieruchomości. Z wyjaśnień tych

wynika, że T. T. (2) mając problemy z prowadzoną przez siebie działalnością gospodarczą wyżył się nieodpłatnie na rzecz rodziców majątku. Po otrzymaniu darowizny T. T. (1) przekazał synowi środki finansowe uzyskane z umowy pożyczki z dnia 17 lipca 2007r. nr (...). Przez okres 5 lat T. T. (2) nie był właścicielem spornej nieruchomości. Sąd podkreślił, że nieodpłatne rozporządzenie sporną nieruchomością dokonywane jest w okresach, w których występowały problemy finansowe najpierw T. T. (2), a potem T. T. (1). Strona pozwana nie kwestionowała skuteczności dokonywanych czynności prawnych. W tej sytuacji kwestia związana z ponoszeniem nakładów na nieruchomość nie ma znaczenia dla oceny praw osoby trzeciej - powódki. Ewentualne roszczenia o poniesione nakłady pozostają do rozważenia pomiędzy T. T. (2), E. T. (1), a T. T. (2) i E. T. (2). W ocenie Sądu nie jest też prawdziwe twierdzenie, by w dacie częściowego podziału majątku E. T. (2) nie miała świadomości pokrzywdzenia wierzycieli. Umowa ta sporządzona została 22 marca 2011r., a więc w okresie, w którym T. T. (1) miał poważne problemy finansowe. Na podstawie tej umowy nastąpiło bezpłatne przysporzenie majątkowe osobie najbliższej dłużnikowi – małżonce. Kolejne rozporządzenie na rzecz syna T. T. (2) miało miejsce w dniu 23 lipca 2012r., a kolejne na rzecz E. T. (1) w dniu 3 września 2012r. Ilość dokonanych nieodpłatnych rozporządzeń sporną nieruchomością na rzecz osób bliskich nasuwa wniosek o próbach jej usunięcia spod ewentualnej egzekucji. Wniosek taki uzasadniony jest również zeznaniami T. T. (1) i T. T. (2), którzy w zbliżony sposób opisali wzajemne problemy swoich firm, o istnieniu których wiedzieli.

W sytuacji przysporzenia majątkowego bezpłatnego na rzecz osoby najbliższej domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Domniemane to nie zostało przez pozwaną obalone. Nie ma przeszkód prawnych, by wierzyciel mógł kwestionować rozporządzenie dokonane przez osobę trzecią. W niniejszym sporze wystąpił ciąg czynności prawnych, które spowodowały, że dłużnik T. T. (1) będący właścicielem w 1/2 części spornej nieruchomości wyżył się jej na rzecz osób najbliższych. Zgodnie z art. 531 § 1 i 2 k.c. - uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli następuje w drodze powództwa lub zarzutu przeciwko osobie trzeciej, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową. W wypadku gdy osoba trzecia rozporządziła uzyskaną korzyścią, wierzyciel może wystąpić bezpośrednio przeciwko osobie, na której rzecz rozporządzenie nastąpiło, jeżeli osoba ta wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną albo jeżeli rozporządzenie było nieodpłatne. Skutek prawny pozytywnego rozstrzygnięcia tworzy stan prawny, w którym wierzyciel ma prawo zaspokojenia z przedmiotu pozostającego w majątku osoby trzeciej. Jednocześnie „ Sąd nie nakłada na osobę trzecią obowiązku znoszenia egzekucji, gdyż powstaje on dopiero w momencie uprawomocnienia się wyroku, uwzględniającego powództwo z art. 527 k.c. Następstwa takiego orzeczenia określił sam ustawodawca w art. 532 k.c.” (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 lutego 2013r., VI ACa 10852/12).

Reasumując Sąd I instancji uznał, że dłużnik T. T. (1) w sytuacji poważnych problemów finansowych swojej firmy, wyżył się bezpłatnie spornej nieruchomości przenosząc 1/2 udziału w drodze częściowego podziału majątku na małżonkę. Kolejne rozporządzenia również dokonane były bezpłatnie na rzecz osób najbliższych. Osoby te miały świadomość pokrzywdzenia wierzycieli. Doprowadziły one do pogorszenia sytuacji majątkowej dłużnika i w konsekwencji jego niewypłacalności. Dłużnik nie posiada majątku w rozumieniu art. 533 k.c., dlatego Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku wskazując jako podstawę prawną rozstrzygnięcia art. 527 k.c. i art. 531 k.c. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku złożyła pozwana zaskarżając wyrok w całości oraz zarzucając mu:

- sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych ze zgromadzonym materiałem dowodowym przez przyjęcie, że zachodzą przesłanki do uznania za bezskuteczną w stosunku do powódki umowy darowizny z dnia 3 września 2012r. zawartej w Z. przed notariuszem E. S. rep. A nr (...), na mocy której pozwana nabyła własność nieruchomości położonej w miejscowości S., dla której Sąd Rejonowy w M. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), w części obejmującej 1/2 udziału w tej nieruchomości w celu zaspokojenia wierzytelności powódki należnej od dłużnika T. T. (1) stwierdzonej prawomocnym tytułem wykonawczym – ugodą sądową zawartą przed Sądem Okręgowym w O. w sprawie o sygn. akt VI GC 75/10 z klauzulą wykonalności nadaną na rzecz powódki do wysokości 110.398,73 zł wraz z należnymi

ustawowymi odsetkami za opóźnienie, podczas gdy z prawidłowo ustalonego stanu faktycznego wynika, że nie zachodzą przesłanki do uznania wyżej wymienionej czynności prawnej za bezskuteczną;

- sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych ze zgromadzonym materiałem dowodowym przez przyjęcie, że pozwana nie wskazała majątku, z którego powódka realnie mogłaby zaspokoić swoje roszczenie, podczas gdy z prawidłowo ustalonego stanu faktycznego wynika, że pozwana taki majątek wskazała, a to przede wszystkim przysługującą T. T. (1) wierzytelność względem (...) Sp. z o.o. w S., z której to wierzytelności powodowa spółka mogłaby uzyskać zabezpieczenie;

- sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych ze zgromadzonym materiałem dowodowym przez przyjęcie, że wyzbycie się przez T. T. (1) udziału w spornej nieruchomości wynoszącego 1/2 na rzecz E. T. (1) miało na celu pokrzywdzenie wierzycieli T. T. (1), podczas gdy z prawidłowo ustalonego stanu faktycznego wynika, że czynność ta miała na celu przywrócenie własności tejże nieruchomości pozwanej, albowiem to ona faktycznie nią władała.

Mając powyższe na uwadze pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powódki kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej nie jest zasadna.

Sąd I instancji w sposób prawidłowy przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, dokonał jego wszechstronnej, logicznej i zgodnej z zasadami doświadczenia życiowego oceny, a to zgodnie z dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. Na tle niewadliwie ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy zastosował również przepisy prawa materialnego.

Odnosząc się do zarzutów apelacji pozwanej w pierwszej kolejności stwierdzić należało, że w istocie sprowadzają się one do próby podważenia dokonanej przez Sąd I instancji oceny zgromadzonych w sprawie dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). Tymczasem zarzut naruszenia tego przepisu może zostać uznany za słuszny tylko wówczas, gdyby apelujący wykazał uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, czyli regułom logicznego myślenia i właściwego kojarzenia faktów oraz zasadom doświadczenia życiowego. Co więcej, nawet jeżeli z określonego materiału dowodowego można wywnioskować inną wersję wydarzeń, lecz sąd wyprowadził wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, czyli ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.), to ocena ta musi się ostać. Tylko bowiem w wypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych, praktycznych związków przyczynowo - skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 14 stycznia 2000r., I CKN 1169/99; 16 maja 2000r., CKN 1097/00, LEX nr 52624; 23 stycznia 2001r., IV CKN 970/00, LEX nr 52753; 27 września 2002r., IV CKN 1316/00, LEX nr 80273; 6 lipca 2005r., III CK 3/05, LEX nr 180925).

W niniejszej sprawie, wbrew twierdzeniom apelacji, Sąd Okręgowy w sposób niezwykle wnikliwy dokonał ustaleń faktycznych, które stanowiły podstawę rozstrzygnięcia. W uzasadnieniu wyroku wskazano bowiem na ciąg czynności prawnych, przedmiotem których była nieruchomość położona w miejscowości S., Gmina K., oznaczona numerem ewidencyjnym (...), o powierzchni 0.1318 ha, zabudowana budynkiem mieszkalnym nr (...) o powierzchni 210 m², dla której Sąd Rejonowy w M. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), a które doprowadziły do tego, że ostatecznie to pozwana na mocy umowy darowizny z dnia 3 września 2012r. stała się jej właścicielką. Ponadto bezspornym było, że wszystkie czynności prawne dotyczące spornej nieruchomości dokonywane były nieodpłatnie pomiędzy

osobami najbliższymi. Sąd I instancji ustalił zaś, że efektem ich było pokrzywdzenie wierzycielki T. T. (1) z uwagi na uszczuplenie majątku dłużnika i uczynienie go niewypłacalnym w stopniu wyższym niż dotychczas.

Niezasadny jest zarzut apelacji, w którym pozwana kwestionowała istnienie przesłanek do uznania za bezskuteczną w stosunku do powódki umowy darowizny z dnia 3 września 2012r.

Zgodnie z art. 527 § 1 - 2 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć (§1). Czynność prawna dłużnika jest zaś dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (§2).

W świetle brzmienia powołanego wyżej przepisu bez znaczenia pozostają podnoszone w apelacji pozwanej przyczyny, dla których dłużnik T. T. (1) w 2007r. stał się właścicielem 1/2 udziału w przedmiotowej nieruchomości. Dla stwierdzenia zasadności powództwa ważnym jest natomiast to, że T. T. (1) stając się wówczas jej właścicielem pomnożył swój majątek, którego następnie wyżył się nieodpłatnie na rzecz małżonki w czasie, gdy jego działalność gospodarcza przynosiła straty powiększając w ten sposób stan jego niewypłacalności oraz to że kolejne rozporządzenia przedmiotową nieruchomości również były dokonywane pomiędzy osobami najbliższymi w sposób nieodpłatny.

Powiązania rodzinne oraz bezpłatny charakter dokonywanych w latach 2011-2012 czynności prawnych, przedmiotem których była darowana ostatecznie pozwanej nieruchomości spowodowały bowiem, że w niniejszej sprawie zastosowanie znalazły domniemania, o których mowa w art. 527 § 3 k.c. oraz w art. 529 k.c., których pozwana w toku procesu nie zdołała wzruszyć. Wyłączały one zaś konieczność dowodzenia przez powódkę tego, że T. T. (1) działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli oraz że jego małżonka, która w 2011r. bezpłatnie przejęła jego udziały w nieruchomości, podobnie jak jej kolejni nabywcy, o tym wiedzieli. Domniemania te nie tylko wiązały Sąd orzekający w sprawie, lecz nadto przerzucały ciężar dowodu na stronę pozwaną, która chcąc je obalić musiała wykazać (art. 6 k.c.), że było inaczej niż to z nich wynika. Ustalony zaś w niniejszej sprawie stan faktyczny dowodzi czegoś wprost przeciwnego. Ponadto domniemania te w powiązaniu z treścią art. 528 k.c. i art. 531 § 2 k.c. na gruncie niniejszej sprawy pozwalały praktycznie ograniczyć rozważania do ustalenia tego, czy na skutek darowizny z dnia 3 września 2012r. T. T. (1) stał się niewypłacalny lub niewypłacalny w wyższym stopniu niż dotychczas. To zaś w trakcie przeprowadzonego w niniejszej sprawie postępowania dowodowego zostało stwierdzone - same tylko zeznania T. T. (1) potwierdziły bowiem iż, jego problemy finansowe rozpoczęły się już w 2009r. Pośrednio świadczy o tym także fakt zawarcia przez niego w dniu 29 października 2010r. ugody sądowej z pierwotnym wierzycielem - (...) - Sp. z o.o. w K.. W roku 2011 zadłużenie T. T. (1) urosło do kwoty 500.000 zł, a w latach kolejnych stan ten ulegał dalszemu pogorszeniu powodując, że przeciwko T. T. (1) w sumie prowadzonych było około 67 postępowań egzekucyjnych. W tym miejscu wskazać również należy, że w orzecznictwie przyjmuje się, że pokrzywdzenie wierzyciela powstaje na skutek takiego stanu majątku dłużnika, który powoduje nie tylko niemożność, ale również utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela (por. wyrok SN z 14 lutego 2008r., sygn. akt II CSK 503/07; wyrok SN z dnia 29 czerwca 2004r., II CK 367/03; wyrok SN z dnia 28 listopada 2001 r., IV CKN 525/00). Dłużnik staje się więc niewypłacalny wtedy, gdy co prawda zaspokojenie można uzyskać ale z dodatkowym, znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka. Jednocześnie trafnie podkreśla się, że chodzi o rzeczywistą niewypłacalność dłużnika, ocenianą według chwili wystąpienia przez wierzyciela z akcją pauliańską, jak również chwili wyrokowania (por. z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 280/00). Także aktualna niewypłacalność T. T. (1) jest niewątpliwa. Świadczy o tym chociażby fakt umorzenia postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2016r. postępowania egzekucyjnego prowadzonego przeciwko niemu z wniosku aktualnej wierzycielki ze względu na bezskuteczność egzekucji, a także zeznania dłużnika, w których oświadczył, że nie ma żadnego majątku.

Z tych samych przyczyn nie mogły także odnieść zamierzonego skutku twierdzenia apelacji, w których pozwana powoływała się na zwrotny charakter dokonanej na jej rzecz umową z dnia 3 września 2012r. darowizny, której to według niej wyłącznym celem było przekazanie własności nieruchomości jej faktycznym użytkownikom. W tym kontekście podkreślić nadto należało, że takiemu charakterowi tej umowy sprzeciwia się zresztą fakt, że na jej

podstawie właścicielką nieruchomości stała się synowa dłużnika, której prawo własności tej nieruchomości wcześniej nie przysługiwało. Także treść umowy darowizny z dnia 4 kwietnia 2007r. nie potwierdza tego, aby została ona dokonana z zastrzeżeniem zwrotu.

Podobnie niezasadny był zarzut apelacji, w myśl którego Sąd I instancji nie uwzględnił tego, że pozwana wskazała majątek dłużnika, z którego powódka mogłaby się zaspokoić. Prawdą jest wprawdzie, iż pozwana powołała się na ewentualną możliwość zaspokojenia się wierzycielki T. T. (1) z wierzytelności, jakie przysługują mu względem (...) Sp. z o.o. w S., to jednakże postępowanie dowodowe wykazało, że wierzytelności te są nieściągalne. Dowodzą tego w szczególności dołączone do akt niniejszej sprawy akta postępowania egzekucyjnego prowadzonego przeciwko tej spółce z wniosku T. T. (1) przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Sosnowcu D. B., sygn. akt Km 2638/11, które to postępowanie nie doprowadziło do zaspokojenia wierzyciela oraz zakończyło się umorzeniem. Wynika z nich ponadto, że już w 2014r. przeciwko temu dłużnikowi prowadzonych było ponad pięćdziesiąt spraw egzekucyjnych, w których suma zadłużenia wynosiła ponad 3.800.000 zł (zawiadomienie z dnia 14 kwietnia 2014r., k. 203 akt Km 2638/11). W sytuacji obciążeń hipotecznych dokonanych na nieruchomościach tego dłużnika szansę zaspokojenia się z nich przez powódkę ocenić należało jako iluzoryczną. Tymczasem jak słusznie wskazano w przytoczonym przez Sąd I instancji wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 25 maja 2016r., sygn. akt I ACa 1700/15, w art. 533 k.c. in fine chodzi o wskazanie jedynie takiego mienia dłużnika, co do którego można - z najwyższym stopniem prawdopodobieństwa graniczącym z pewnością - przyjąć, że pozwoli na zaspokojenie wierzyciela. Nie chodzi więc o samą możliwość prowadzenia egzekucji z mienia dłużnika, której rezultat może okazać się w praktyce wątpliwy, lecz o uzyskanie przez wierzyciela realnego zaspokojenia z tego mienia. Takiej gwarancji z pewnością nie daje wskazywana przez pozwaną wierzytelność w stosunku do (...) Sp. z o.o. w S.. Z kolei mając na uwadze treść oświadczenia złożonego przez T. T. (1) w dniu 6 kwietnia 2016r. przed Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym w Bytomiu D. W. w sprawie o sygn. akt Km 72/16, z którego wynika, że T. T. (1) nie posiada pojazdów mechanicznych, rachunków bankowych, ani wierzytelności oraz posiada zadłużenie na kwotę 200.000 zł, którego nie jest w stanie spłacić (k. 43), a także treść jego zeznań złożonych w niniejszej sprawie nie sposób uznać, aby pozwana była w stanie wskazać jakiegokolwiek inny majątek dłużnika, z którego powódka mogłaby uzyskać zaspokojenie.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny prostując na zasadzie art. 350 § 3 k.p.c. w dwunastym wersie od góry sentencji zaskarżonego wyroku datę ugody sądowej na 29 października 2010r. uznał apelację pozwanej za niezasadną, co skutkowało jej oddaleniem, o czym orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c.

Zgłoszony na rozprawie apelacyjnej w dniu 21 grudnia 2017r. zarzut pozornego charakteru czynności prawnej został pominięty, albowiem kwestia ta nie była przedmiotem badania w postępowaniu przed Sądem I instancji, a powódka nie wykazała, że nie mogła tego zarzutu powołać w postępowaniu przed Sądem I instancji (art. 381 k.p.c.).

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. art. 99 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. ustalając należną pełnomocnikowi powódki stawkę wynagrodzenia w oparciu o § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 j.t.).

SSO del. Tomasz Tatarczyk SSA Joanna Kurpierz SSA Lucyna Świdarska-Pilis